

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീകവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ
ശ്രീമദ്വേദകടനാഥസ്യ വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു
യാദവാഭ്യുദയേ മഹാകാവ്യേ

॥ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീമാൻ വേങ്കടനാഥാര്യഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |
വേദാന്താചാര്യവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ॥

വാസുദേവ ഇതി നാമ ദധാനഃ
പൗണ്ഡ്രകസ്തദനു ഭൂരിമദാസഃ |
മാനുഷ്യകവചാന്തരിതേന
സ്തർധതേ സു ഹരിണാ ഹതചിത്തഃ ॥21.1 ॥

ഹേതിപഞ്ചകമധാരയത ശ്രീ -
വത്സകൗസ്തുഭമുഖാനി ച മുഖഃ |
ഐശ്വരാണി ചരിതാനി ച പൂർവാ -
ൺയാത്മനഃ സ്വയമജുഘൃഷ്ടദാഹ്നൈഃ ॥21.2 ॥

ഇന്ദ്രജാലകുഹനാദിഷു ദാക്ഷ്യാത്
ഈശ ഏഷ ഇതി മോഹിതലോകഃ |
അധ്യശേത ഭുജഗേശ്വരശയ്യാം
ആരുരോഹ വിഹഗേന്ദ്രവിവർതം ॥21.3 ॥

അൻവഹം ച മഹതിം വനമാലാം മാൽയകൃദ്ഭിരുപകൽപ്യ ബഭാര |
നാമധേയമദിശത് സചിവാനാം നാകനായകവിശേഷനിരൂഢം ॥21.4 ॥

ബദ്ധകൃത്രിമഭുജാന്തരയുഗ്മം
ശസ്യമാനമനുജീവിജനേന |
വിശ്വകർതൂരവതാര ഇതി സ്വം
ബഹുമംസ്ത ബധിരോ നിഗമേഷു ॥21.5 ॥

ഇത്ഥമീശ്വരവിധംബനരൂപം
 നാടകീയമനുരൂധ്യ വിഹാരം |
 ശോച്യതാമപി പരാവരവിദ്ഭിഃ
 ഹാസ്യതാമപി ജഗാമ ജഗദ്ഭിഃ || 21.6 ||

മസ്തകസ്ഥിതദുരത്യയമൃത്യോഃ
 തസ്യ ദൂത ഉപസൃത്യ ജഗാദ |
 കൃത്യശേഷവിനിവേശിതചിത്തം
 നിർഭയോ നൃപതിസംസദി നാഥം || 21.7 ||

കൃഷ്ണകൃഷ്ണ ഗദതോ ഗിരമർദ്ധ്യാം
 സംശൃണ്ണുഷ്യ മഹതീമിഹ മത്തഃ |
 അപ്രമത്തമതിഭിഃ സഹ മിത്രൈഃ
 ആപ്തവാക്യമവധീര്യ ന സിദ്ധിഃ || 21.8 ||

അസ്തി കശ്ചിദവധാരിതഭൂമാ
 പുരുഷഃ ശ്രുതിഗണേഷു പുരാണഃ |
 സ ക്ഷിതിം പരിഗൃഹീതവിഹാരഃ
 പൗണ്ഡ്രകത്വമധിഗമ്യ ഭൂനക്തി || 21.9 ||

തസ്യ നിത്യനിരൂപാധികഭൂല്ലോ
 വിശ്വഭോക്തൂരധിഗമ്യ തിതിക്ഷാം |
 ഭൂജ്യതേ നിയതകർമവിപാകൈഃ
 യുഷ്മദാദിഭിരിലാ ബഹുഭാഗാ || 21.10 ||

അർഥതത്ത്വമിദമശ്രുതപൂർവം
 ശൃൺവത്യാത്രഭവതാ ഭവിതവ്യം |
 നിശ്ചലീകൃതഹിതാഹിതസീല്ലാ
 ജിഹ്വാനാ യദുകുലസ്യ വിഭൂതൈ || 21.11 ||

ആദിശത്യവിലലോകനിയന്താ
 ത്യാമസൗ ഭജനസൗഹൃദനിഷ്ഠഃ |
 ഈശിതവ്യഗണനാലിവിതസ്ത്വം
 മാ കൃമാ വിതഥമീശ്വരമാനം ||21.12 ||

ബാഹ്യവർത്തനി പരാവരതത്ത്വ -
 വ്യത്യയേന വിനിവൃത്തസതത്ത്വേ |
 ചിത്തവൃത്തിമധിരോപ്യ വിമുഢാഃ
 ശ്രേയസോ ഹി ബഹിരേവ ഭവന്തി ||21.13 ||

ഈശ്വരസ്ത്വമസി ചേത് കുത ഏവം
 ന ത്വദഗ്രജ ഇതി പ്രമിതിഃ സ്വാത് |
 ദ്വൗ യുവാം പരമ ഇത്യപി ദുഃസ്ഥം
 കസ്തതോ വിഷമ ഏവ ന ചാൻയഃ ||21.14 ||

അർഥവാദകുഹനാഭിരപി സ്വാൻ
 ഈശ്വരാൻ വിഗണയന്തി സുരേന്ദ്രാഃ |
 നിഷ്പ്രമാണജനുഷോ ജനവാദാത്
 കഃ സ്വിദീശ ഇതി വിശ്വസിതി സ്വം ||21.15 ||

ഗോപികാഭിരപി കർമ്മഭിരാസ്താം
 ബദ്ധ ഏവ യദി മുകുതിവിധാതാ |
 അദ്ഭുതസ്ഥിതിരനാന്തരബാഹ്യഃ
 സപ്തമസ്തു സമയോദ്യമപൂർവഃ ||21.16 ||

ഇഷ്ട ഏവ തു മദീശ്വരഭാവഃ
 ത്വൻമുഖൈർന ഖലു ശക്യനീരോധഃ |
 മത്സുഖാദിഷ്ട കഥം വിശയാനൈഃ
 മത്പരത്വമപദം പ്രതിഷേധ്യം ||21.17 ||

നാമധേയമനപായി മദീയം

ത്യജ്യതാം പ്രഥയ ദാസതയാ വാ |

ചിഹ്നധാരണമനേന ഗതാർഥം

കൽപനേന കഥമീശ്വരഭാവഃ || 21.18 ||

താദധീന്യനിയമം യദി ബുദ്ധ്യാ

സോഹിതിത്യനുബുദ്ധുഷസി തത് സ്യാത് |

അന്യഥാ തു നിഗൃഹീതിരലംഘ്യ

രാജഭാവത്യുഷിതൈരിവ ഭൃത്യൈഃ || 21.19 ||

പാപ്മനാം തമസി പാതയിതൂണാം

ആത്മചൗർയമധിരാജപദസ്ഥം |

ചോദിതേന നിയതോപി ഹൃതാത്മാ

ചോരദണ്ഡമവശാദുപയാതി || 21.20 ||

അഭ്യുപേതബധിശാമിഷനീതിം

പ്രാപ്തുമിച്ഛുരധികാരമയോഗ്യം |

ഇഷ്ടമർഥമനവാപ്യ വരാകഃ

പ്രത്യവൈതി സഹസാ പരതന്ത്രഃ || 21.21 ||

നാപരാധ്യതി ക ഏവ നിയത്യാ

പണ്ഡിതസ്തു വിനിവൃത്യ സമീന്ധേ |

അസ്തി ചാഭ്യ ശരണാഗതിരർഥ്യാ

മത്പരസ്യ തവ ജീവിതുമിച്ഛോഃ || 21.22 ||

ഇത്യുദീരിതവതി പ്രണിധൗ തം

പ്രത്യുവാച വിഹസൻ പ്രഭുരാഭ്യഃ |

പഥ്യമഭ്യ വചനം തവ മന്യേ

യദ്ബ്രവീഷി ചിരലിപ്ലിതമേതത് || 21.23 ||

ഉഗ്രസേനഭൃതകാ വയമേതേ
 നേശിതാര ഇതി വിഭ്രമവന്തഃ |
 സമ്പ്രതി ത്വദുപദേശമഹിഷാ
 ഭാവയേമഹി തവേശ്വരഭാവം || 21.24 ||

ത്വയുനീശ്വരമതിം ന ച കുർമഃ
 ത്വം പരോസി നിയമേന പരസ്മാത് |
 ത്വാം ദിദൃക്ഷുവ ഇമേ വയമാശു
 ത്വത്പദം ഗതഭിയഃ പ്രതിയാമഃ || 21.25 ||

ത്വാദൃശം പ്രമിതിമത്തമദൃഷ്ട്വാ
 ത്വയുനാദരവതാമതിലോകേ |
 യാമിമാം വദസി വാചമനുചീം
 ഭാഗധേയമിവ പക്വമിദം നഃ || 21.26 ||

ദ്രക്ഷ്യതേ ശരണമേത്യ വിഭുസ്തേ
 ക്ഷേപ്യതേ ച ന മയൈവ ന ചക്രം |
 ഗച്ഛ ശീഘ്രമഭിധത്വ തമീശം
 ത്വാമുപൈതി കുകുരധ്വജിനീതി || 21.27 ||

ആത്തഹേതിരപസർപനിവൃത്തൗ
 ചിന്തിതാപ്ലമധിരുഹ്യ സുപർണം |
 പ്രാസ്ഥിത പ്രതിബലാവസമായ
 പ്രാണിതത്രിദശഭൂതിരനന്തഃ || 21.28 ||

സാഹസൈകരസിങ്കേന തത്ത്വോസൗ
 പൗണ്ഡ്രകേണ യുയുധേ യദുവീരഃ |
 തത്സവിത്വമുപഗമ്യ ച പാർഷ്ണിം
 ഗൃഹ്ണതാ സപദി കാശിനൃപേണ || 21.29 ||

തത്ര വൈരിപൃതനേ സമകാലം
 പൂർവപശ്ചിമതയാ പ്രപതന്ത്യൗ |
 ഭാവയന്നുഭയതോമുഖഭാവം
 പ്രത്യവീധ്യദധിസായകധൻവാ || 21.30 ||

വൈരിസൈന്യവിതതേഷു സമന്താത്
 ദിങ്മുഖേഷു സമമേവ പുഷ്തക്കൈഃ |
 തസ്യ ദീപ്ലരുചിദിർവിനിപേതേ
 മധ്യഗസ്യ കിരണൈരിവ പുഷ്ണഃ || 21.31 ||

വിദ്വിഷൗ യുഗപദുത്ഥിതവന്തൗ
 സാഗരാവിവ വിലംഘിതവേലൗ |
 രൂപിണീ ഇവ രജസ്തമസീ ഭ്യേ
 സത്ത്യവൃത്തിരനഘഃ സ ജഘാന || 21.32 ||

അസ്തമേവമനയദ്യദുഭാസ്യാൻ
 താവുഭൗ ജഗദുപദ്രവഹേതുഃ |
 പൂർവതശ്ച പരതശ്ച ഭവന്തൗ
 ദുർഗ്രഹാവിവ ദുരാസദദീപ്തിഃ || 21.33 ||

തസ്യ താവുഭയതോ നിപതന്തൗ
 ഭഗബാഹുവിടപായുധപുഷ്പൗ |
 ജമതഃ പുഥുകഭാവവിഹാര -
 ക്ഷിപ്യമാണയമലാർജുനകക്ഷ്യാം || 21.34 ||

നാമചിഹ്നവസനാഭരണാദൈഃ
 നാമസമ്പദനുകാരനിരൂഢൈഃ |
 പൗണ്ഡ്രകസ്ഥിതിമവാപ്യ സുഗാലോ -
 ധ്രുവഭൂത് കില ഗതിം ച തദീയാം || 21.35 ||

വിദ്വിഷാം വിഹിതവീരഗതിനാം
 ദ്വാരകോപഗമിതൈർദ്വിരദാദ്യൈഃ |
 കൗരവാധ്യുഷിതഭാഗവിഭക്തേഃ
 ആഹിതപ്രതിഭരാ ക്ഷിതിരാസീത് || 21.36 ||

പാതിതേഷു വിമതേഷ്വിതി നാമ
 പ്രാപ്യ യാദവപുരം പരമേഷീ |
 പ്രേയസീദിരവിഭക്തരസാഭിഃ
 വീതരാഗസുഭഗോ വിജഹാര || 21.37 ||

ജീവയുക്തമിതരച്ച വിചിത്രം
 ദ്യുതമർപിതപണം വിദധാനഃ |
 ഭാവിഭാരതമഹാഹവസിഭ്യഃ
 സൂചനം വിതനുതേ സ ശുഭംയുഃ || 21.38 ||

തോഷിതത്രിനയനസ്യ നൃശംസഃ
 കാശിരാജതനയസ്യ പുരോധാഃ |
 കൽപിതാഹുതിരജീജനദുഗ്രാമം
 കാലവഹ്നിപദവീമിവ കൃത്യാം || 21.39 ||

സാദിപത്യ യദുവീരസകാശം
 ഹേതിരാജവിഭവേന ഹതാശാ |
 ജന്മധാമനി നിജേ നിയമസ്ഥം
 ജഞ്ജപൂകമഭിസ്യത്യ ജഘാന || 21.40 ||

നിർഭദാഹ നഗരീമഥ കാശീം
 വിസ്ഫുലിംഗ ഇവ മാധവദീപ്തേഃ |
 യാദവഗ്രസനകൗതുകവത്യാ
 കൃത്യയാ സഹ രഥാംഗകൃശാനുഃ || 21.41 ||

സ്യന്മന്ദിരദവാജിപദാതി -

പ്രാജ്യസൗധപരിപാടിസമൃദ്ധ്യാ |
ചക്രവഹ്നിവിഭവേന തദ്യഭൂത്
ചന്ദ്രശേഖരവിലേപനഭൂമാ ||21.42 ||

ക്ഷേത്രമേതദവിമുക്തസമാഖ്യം
മുക്തിയോഗ്യമുപസൃഷ്ടമയോഗ്യൈഃ |
ഇത്യവേക്ഷ്യ ദഹനേന തദർഹാം
സംസ്ത്രിയാമിവ ചകാര സുദൃഷ്ടിഃ ||21.43 ||

അപ്രശാന്തരുഷമദ്ഭൂതദീപ്തം
ദഗ്ധവൈരിപുരമായുധരാജം |
നിർജരാഃ പ്രതിനിശാമയമാനാഃ
ബിഭൃതി സു ജഗദുശ്ച ജയോക്തിം ||21.44 ||

ദൈവതൈരപി ചതുർമുഖമുഖൈഃ
ദത്തസത്കൃതിരസൗ ജിതകാശീ |
ഇഷ്ടനിർവഹണനിർവൃതചിത്തം
വിഷ്ണുശ്രവസമഭ്യുപപേദേ ||21.45 ||

ആസുരപ്രകൃതിക്ഷേപു നിരന്യേ -
ഷ്യവമേദിരനുപാലിതസഖ്യഃ |
വാനരോ ഭുജബലേന ബബാധേ
ദുർമതിർജഗദിദം ദ്വിവിദാഖ്യഃ ||21.46 ||

ഭൂധരാനുദഹരദ്ഭുജശാലീ
പ്രക്ഷിപംശ്ച നഗരാണി മമർദ |
ക്ഷോഭയൻ ജലനിധീനനുവേലം
പ്ലാവയംശ്ച വസുധാം പ്രജഹർഷ ||21.47 ||

അന്യവീരരഹിതാമിവ മത്യാ
 വാരിരാശിരശനാമവലിമ്പൻ |
 ആത്മനഃ സദ്യശമാദ്രിയതൈകം
 ധേനുകപ്രമമനേന നിയുദ്ധം || 21.48 ||

ഏകദാ ഹലധരസ്യ വിഹാരേ
 സംപതന്നമിതചാപലചേഷ്ടഃ |
 ദ്വാരകോപവനപാദപഭേദീ
 വിശ്വതഃ കിലകിലാം വിതതാന || 21.49 ||

താലകേതുയുവതീർവിഹരന്തിഃ
 ത്രാസയൻ മുഖവികാരവിശേഷൈഃ |
 ക്രീഡനോപകരണാനി വിഭിന്ദൻ
 ക്ഷേപ്യധിതാനി വിദധേ വിധിലൂനഃ || 21.50 ||

തം പ്രവൃത്ത കപികൃത്യമദുരാത്
 ബാധിത പ്രതിബലോ ബലഭേദഃ |
 ജംഗമസ്തദികഭൂധരകൽപോ
 രൂക്ഷശൈലരുചിരം നിരുരോധ || 21.51 ||

വാനരേണ സുഹൃദാ ദനുജാനാം
 യാതുധാനസമരപ്രഥിതേന |
 പ്രേഷിതാം ദ്രുമശിലോച്ചയവൃഷ്ടിം
 നിഷ്ഠിപേഷ മൂസലേന ഹലാസ്ത്രഃ || 21.52 ||

ആപതന്നപസരന്നപി ഭേജേ
 ഗ്രാഹ്യതാമിവ ച ദുർഗ്രഹതാം ച |
 അഗ്രതോഭവദലക്ഷ്യത പശ്ചാത്
 അപ്രതർക്യരഭസോ ഹരിവീരഃ || 21.53 ||

തൗ പരസ്തരഗവേഷിതരന്ധൗ
 കാമപാലകപിസൈനികപാലൗ |
 യോജിതോദ്ധതകരൗ യുയുധാതേ
 ദർപദാരുണദിശാഗജസത്തൗ || 21.54 ||

തം പ്രലംബദമനഃ പ്ലവഗേന്ദ്രം
 വിപ്ലുതം പുനരപി പ്ലവമാനം |
 കാലപാശനിഗൃഹീതമരാതിം
 കൽപമാനമഭവായ വിവേദ || 21.55 ||

സവ്യദക്ഷിണപരിക്രമണാഭ്യാം
 ദ്രാഗലാതമയചക്രനിരീക്ഷ്യഃ |
 ആതതാന ഹലപാണിമദുരാത്
 അഗ്നിസാലവലയസ്ഥമിവാരിഃ || 21.56 ||

തം ഗൃഹീതഗരുഡാനിലവേഗം
 സർവതോ യുഗപദേവ സമീക്ഷ്യ |
 ലാംഗലീ ജലധിലഘനദക്ഷം
 ലഘവേന ലഘയൻ വിചചാര || 21.57 ||

അന്ധകാരമിവ തം പ്രതിരുന്ധൻ
 അർയമേവ മുസലീ നിജദീപ്താ |
 ദിങ്മുഖാൻയകലുഷാണി വിതൻവൻ
 വിശ്വദൃഷ്ടിവിഭവായ ബഭൂവ || 21.58 ||

ഘൂർണിതാകുലിതകൗരവധാല്ലാ
 ലാംഗലേന ലലിതോദ്ധതലീലഃ |
 യുഗ്മനാമമവരുധ്യ കപീനാം
 മൗലിഘാതമവധീൻമുസലേന || 21.59 ||

വജ്രപാണിമഹിതാഭ്യുതഭൂതാ
 വാനരേണ നിഹതേന സ രാമഃ |
 വ്യാചകാര വിനതാഭയദാതാ
 പൂർവരാമചരിതം പുനരുക്തം || 21.60 ||

ധർമ്മമർദ്ദിദി ദൈവവിപാകാത്
 ഉദ്ധൃതേ ദ്വിവിദനാമനി ശൽയേ |
 രേവതീരമണരേചിതവേദാ
 നാകിനശ്ച മൂനയശ്ച നനന്ദുഃ || 21.61 ||

ത്രാസിതേഷു വിബുധേഷു തദഗ്രേ
 പീതവന്തമദ്യുതം ബലഭദ്രഃ |
 പ്രാപയത് പ്ലവഗമുഖ്യമിതിവ
 സ്വർഗീഭിഃ സഹ സുധാശനഭാവം || 21.62 ||

ഭൂതലേ ഹലധരാഹിതഗുപ്തൗ
 സാരഭൂതസുഭദ്രഗ്രഹണേന |
 ഉംഹരവൃത്തിരുദരംഭരിരാസീത്
 താദ്യശേന തപസൈവ കൃതാന്തഃ || 21.63 ||

ഏവമീശഭവരോപിതഭാരാം
 ഭാവയൻ ഭൂവമതോഷയദാർയാൻ |
 പൂർവദേവജ്ഞനിതാനഭിനിഷ്ഠൻ
 പൂർവജ്ഞേന സഹിതോ യദുനാമഃ || 21.64 ||

ഭാർഗവാദിഭിരബാധിതഭൂതാം
 നിർമ്മേഷ്യപി നീകാരപരാണാം |
 സൗഭഹംസധിദികപ്രഭൃതീനാം
 സുദനൈരലഘുയച്ച ധരിത്രിം || 21.65 ||

ഉഗ്രസേനവിനിവേശിതരാജ്യാം
 ഉന്നമയ്യ യദുവംശവിഭൂതിം |
 തസ്യ ദിഗ്വിജയകൗതുകമാദ്യഃ
 സപ്തലോകതിലകോ വിതതാന || 21.66 ||

തന്നിയോഗമമ ശേഖരയിത്യാ
 സ്വപ്രശാസനവശംവദവിശ്വഃ |
 യാവദുക്തനിയതാഖിലവൃത്തിൻ
 യാദവാനുപനിനായ സുധർമാം || 21.67 ||

ആത്മകൽപിതധൃതേരഥ രാജ്ഞഃ
 സന്നിധൗ സചിവപീഠനിവിഷ്ടഃ |
 മന്ത്രണായ മഹതോ യദുമുഖ്യാൻ
 സമ്മുഖാൻ പ്രതിനന്നമുക്തഃ || 21.68 ||

അഭജത നരപാലമുഗ്രസേനം
 ബഹുമനുതേ സു യദുംസ്തമാപി തുംഗഃ |
 ക്വചിദഭിലപനേ വിദക്തീശക്ത്യാ
 സ്വഗുണവിഭൂതിഗുണീഭവന്നിവൈകഃ || 21.69 ||

അധിഗുണഹരിവംശവീരസംഗാത്
 അപചിതവാസവസംഗമാഭിലാഷാ |
 അതിശയരുചിരാം വഹന്ത്യഭിഖ്യാം
 അചകമതേവ സഭാ തദാധിരാജ്യം || 21.70 ||

|| ഇതി ശ്രീകവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ
 ശ്രീമദ്വേങ്കടനാഥസ്യ വേദാന്താചാര്യസ്യ കൃതിഷു
 യാദവാഭ്യുദയേ മഹാകാവ്യേ ഏകവിംശഃ സർഗഃ ||
 കവിതാർകികസിംഹായ കൽയാണഗുണശാലിനേ |
 ശ്രീമതേ വേങ്കടേശായ വേദാന്തഗുരവേ നമഃ ||